

[J. O. Krag.]

risk begivenhed — som citatet fra Poul Hansen gik ud på — da vi fik forsvarsforliget i 1960. Det betød, at forsvaret skulle ikke længere være politisk kasterbold her i landet, der skulle være ro om forsvaret, som det bliver sagt, der skulle ikke længere være krig og strid om forsvaret osv. Ja, det lyder jo overordentlig smukt og burde vel være noget, vi alle prøvede at efterleve, i hvert fald alle fire partier, der var med i forsvarsforliget. Men har man efterlevet det? Er det ikke at bruge meget store og fine ord om noget, der i virkeligheden ikke er blevet efterlevet? Har det radikale venstre efterlevet det? Har det radikale venstre ikke benyttet sig af den nationale fredstilstand, der var erklæret på dette område, og som de tre andre partier overholdt, til at lade den stille propaganda gå sin gang i og for sig imod det, der måtte være forsvarsforligets moral? Det er den fornemmelse, jeg har. Jeg har også den fornemmelse, at venstre og konservative måske har tolereret dette temmelig langt.

Man kan spørge: hvilken konklusion vil socialdemokratiet drage af dette? Det er klart, at det må vi drage en konklusion af. Vi kan ikke have kaldt på denne debat, og vi kan ikke have opnået den klarhed, der nu er kommet frem, og så bare sige: nå! Der må drages en konklusion. Jeg mener, at vi må drage den konklusion for vort vedkommende, at vi i forhold til forsvarsforliget i fremtiden vil være stillet lige så frit, som det radikale venstre har praktiseret sin holdning til forsvarsforliget i den nærmest foregående tid. Det vil sige, at vi over for de forsvarsudgifter, regeringen — og det må vel blive den samlede regering, må jeg gå ud fra — kommer med, vil søge saglige besparelsesmuligheder i samme ånd, hvori man her er ved at gennemføre dem, i samme fortolkningsmåde i forhold til forsvarsforliget, som regeringspartierne netop er i færd med at anvende. Jeg håber, det står helt klart.

En anden tankegang, som flere talere har været inde på, og som i virkeligheden jo også rummes i forsvarsforliget, er den, at dette forlig skal ikke være en cementeret enhed, der står fast én gang for alle. Vi skal, som det lød i alle disse smukke citater, have et åbent sind over for udviklingens lov,

over for forandringens muligheder, hvis en udvikling fortsætter, der tyder på større europæisk afspænding, forhåbentlig også engang — det må vi vist alle erkende ikke er tilfældet endnu — større international afspænding, og i fortsættelse heraf for det europæiske områdes vedkommende en europæisk sikkerhedskonference, der kan løse en række europæiske problemer og skabe større tryghed på vores kontinent, plus en international udvikling, der kan føre til begrænsninger i oprustningen, der kan føre til, at de enkelte suveræne stater og områder påtager sig forpligtelser til at begrænse deres forsvarsberedskab, begrænse den videre udvikling af atomvåben osv.

I følget af en sådan udvikling — og det er fremgået af, hvad der er sagt af talere fra praktisk talt alle partier — må man også overveje, om den danske forsvarsordning er forældet, om man skal prøve at finde en ny forsvarsordning, der bedre svarer til aktuelle internationale forhold, hvor styrkemål og rammer bedre svarer til det faktiske indhold, og som vel skal sigte imod det forsvar, der under disse forudsætninger vil være tilstrækkeligt og realistisk.

Vi er tilbøjelige til fra oppositionens side at lægge en del vægt på det, der hedder regeringsaftalens 45 punkter. Jeg ved godt, at det foreløbig kun er en hypotese, at der eksisterer en sådan regeringsaftale. Det er dog så meget indrømmet, at statsministeren har erkendt, at der eksisterer, om ikke en regeringsaftale, så i hvert fald et referat af de forhandlinger, der er ført mellem regeringspartierne. Om dette referat er identisk med det, der har stået i Jyllands-Posten, kan vi ikke vide, for regeringen er ikke rykket ud med det endnu; jeg føler mig overbevist om, at det kommer. Men så længe vi ikke har det rigtige referat, må vi jo holde os til det nærmeste, vi kan komme det, det, der har stået i Jyllands-Posten, og her har jeg bemærket, at der i punkt 3, 1. stykke — jeg går ud fra, at regeringsmedlemmerne selv har en kopi, måske endda originalen — står:

„Regeringen agter at søge forhandling med forsvarsforligets parter for at drøfte en eventuel ændring af forsvarsforliget.“

Hvis dette er et autentisk referat, så kunne jeg godt lide at vide, hvilke tanker der ligger bag dette. Hvad er det for en